

Nove družabne razmere potrebujejo tudi nove organizacije. Človeški duh in skrb za obstanek silita neprestano naprej.

Tolažilni za bodočnost slovenskega ljudstva so tudi vsi pojavi globoke narodne zavednosti v preteklem letu. In z zadovoljnostjo moramo reči, da so posebno štajarski Slovenci letos pokazali narodno zavednost v najboljši luči. Odkod je prihajalo največ prošelj za slovensko vseučilišče, za slovensko nadsodišče, za popolno jednako-pravnost našega jezika v vseh uradih? Izmed štajarskih Slovencev. Slovenski narodni program se je ukoreninil pri nas na Štajarskem v vseh slojih. Štajarski Slovenci razumevajo svoje voditelje.

Za novo leto nimamo iskrenejše želje, ki bi jo mogli izročiti svojim čitateljem, nego da naj v novem letu izginejo vsi za Slovence žalostni pojavi, ki so nas spremljali v tem letu, a veseli pojavi naj se množijo in širijo. Novo leto naj bo za Slovence čas obnega narodnega in gospodarstvenega napredka!

C. kr. okrožno sodišče v Mariboru.

S svetlimi barvami so se naslikale v zadnji državnozborni seji razmere pri našem okrožnem sodišču v interpelaciji, katero je vložil J. Žičkar s tovariši do pravosodnega ministra. Mi podajemo interpelacijo tukaj svojim čitateljem brez vsake opazke. Glasi se: »Dne 6. decembra t. l. se je vršila pri okrožnem in zajedno porotnem sodišču v Mariboru obravnavna proti odgovornemu uredniku »Slov. Gospodarja«. V prvi vrsti se je razpravljalo pri tej obravnavi, kako se naj razumevajo članki »Slov. Gosp.« in »Delavca«, torej kako se naj razumevajo slovenske tiskovine. Tudi zaslišane pričbe so govorile skoro izključno slovenski. Vkljub temu so se določili sodniki, ki ne znajo slovenski, posebno jeden sodnik, ki se mora truditi, da se sporazumi s slovenskimi prebivalci v pokvarjenem slovenskem narečju. Bili so pa tudi porotniki zraven, ki niti nobenega slovenskega narečja ne znajo, ne da bi znali pismeni slovenski jezik. Na porotni klopi je sedel samo jeden porotnik, ki je bil slovenščine popolnoma zmožen. Zatoženec se je v polni meri poslužil pravice, da sme odkloniti nekaj porotnikov, ter odklonil same take porotnike, ki slovenščine niso bili zmožni. Vkljub temu ni bilo možno sestaviti porotniške klopi tako, da

bi bili njeni člani večji slovenskega jezika, ker je bil skoro vsem slovenskim porotnikom dovoljen dopust.

Zraven tega se pri sestavljanju letnega porotniškega seznama nikdo ne vsprejme v zapisnik, ki ne zna nemški pisati in govoriti, a nasprotno se nikdo ne briga, ali so oni, ki so vsprejeti v seznam, tudi večji slovenskega jezika. Da, ako zna kedo popolnoma slovenski, se mu šteje to celo kot pomanjkljivost. Vsled tega ni možno, sestaviti pri porotnem sodišču v Mariboru porotniške klopi, koje člani bi bili vsi slovenščine zmožni, čeprav je prebivalstvo mariborskega sodniškega okraja skoro popolnoma slovensko in čeprav vsaj 90% zatožencev na zna nemški.

Tudi pri sestavljanju porotniške klopi in pri obravnavi se nikdo ne briga, ali porotniki jezik slovenskih zatožencev razumevajo ali ne. Da, ko je pri neki porotniški obravnavi v septembru predlagal zagovornik slovenskega zatoženca, naj se povpraša, ali znajo vsi porotniki jezik zatožencev in prič, zavrnil ga je predsednik z zasmehljivo opombo, da obžaluje, ker se na ta način trati dragi čas.

V Mariboru sodijo čez življenje in smrt, čez prostost in čast večinom porotniki, ki ne razumejo ne zatožencev, ne prič.

Istotako nima okrožno sodišče v Mariboru iz občinstva vzetega sodnika za trgovinske zadeve, ki bi znal slovenski.

Vsled teh razmer, in to bo bržkone njih namen, so pri okrožnem sodišču v Mariboru slovenske razprave, rekel bi, nemogoče.

Z ozirom na to vprašajo podpisani:

Ali so Njegovi Prevzvišenosti, gospodu pravosodnemu ministru, znane te razmere pri c. kr. okrožnem sodišču v Mariboru, ki bijejo v obraz razumnemu, na načelu ustmenosti slonečemu pravosodju? Kaj misli Njegova Prevzvišenost storiti, da se odpravijo te napake.

Dunaj, 20. dec. 1898.

J. Žičkar, Robič, dr. Gregorec, Pfeifer, Biankini, Perič, dr. Bulat, Zore, dr. Žitnik, Vencajz, Spinčič, dr. Krek, dr. Laginja, dr. Stojan, Povše, Pogačnik, Barwinsky, Kušar, dr. Gregorčič, Einspieler, grof Coronini, Vukovič, Wachnianyn, dr. Ferjančič.

se je opravičeval, da mu je poprej odrekel prošnjo, ker mu je stari jetničar Minge strogo prepovedal, da ne sme k Tuanu pustiti nobenega človeka. Zdaj že pa Mingeja pet dni ni od nikoder, gotovo se mu je pripetila nesreča, najbrž je bil pijan in je padel v vodo. Na to hoče iti v ječo po Tuana.

»Ne, midva ga hočeva v ječi videti«, reče Filin.

Paznik vzame toraj bakljo in jima sveti v grozno ječo. Pa ko odpre ječina vrata, padeta starček in Lu skoraj v omedlevico, ker zagleda strašen, nečloveški kraj, iz katerega je prihajal grozen smrad. Filin se nasloni ob zid in si zakrije obraz s širokim rokavom, Lu pa glasno zaupije od strahu in sočutja. Ker nista mogla prenašati strašnega smrada, je moral jetničar vrata zapreti in Tuvana na zrak pripeljati.

»Že prav«, reče paznik s smehom. »Jaz sem vedel, da jetniški zrak ni za vsaka pljuča«.

Čez nekaj trenutkov stopi Tuan iz ječe. Obraz mu je bil blede, pa veselje se mu je bralo v očeh, ko zagleda svojega prijatelja in njegovega strica.

»Hvala Bogu in njegovi sv. materi, ki sta uslišala mojo molitev«, reče Tuan. »Ravno o pravem času sta se prišla. Modri

Filin, stopiva v to le sobico, jaz vam moram v naglici nekaj važnega povedati.«

Starček stopi v sobico, kjer mu Tuan v kratkem pove načrt zarotnikov, kakor ga je sam slišal. Filin v začetku niti verjeti noče. Tuan mu še mora vse enkrat praviti, da si starček zapiše imena zarotnikov in njihov načrt. Na to reče: »Tvoje besede se strinjajo z dogodki zadnjih dni. Mandarin je res dal včeraj zapreti 200 črnoprarnikov v severnem in vzhodnem stolpu. Tudi Minge je zginil, najbrž so ga odstranili, ker je vedel za zaroto. Tudi tebe čaka enaka usoda, ako zatožiš te mogočne in hudobne ljudi«.

»Da, res! Minge mi je pretil z najgrozovitnejšo smrtjo, ako izpovem le eno besedico. Pa moja dolžnost je, da žrtvujem svoje življenje za cesarja in za tisoč in tisoč nedolžnih ljudi!«

»Vi kristijani ste pač čudni ljudje!« pravi Filin. »Pa zdaj ni čas govoriti o verskih naukih. Danes ponoči je polna luna, zatorej imamo še samo nekaj ur časa, da preprečimo zaroto, ali da si vsaj rešimo življenje. In drugo bode brž najpametnejše. Črnoprarniki so že v trdnjavi in tudi vodna vrata so v njihovi oblasti. Gotovo jih je že tudi več sto skritih po čolnicah na reki. Druge trupe pa prežijo in čakajo v obližju. Kaj še more zdaj cesar storiti? Svoje najboljše vo-

Državni zbor.

Na Dunaju, 20. decembra.

V soglasju s finančnim ministrom je sklenil proračunski odsek, da postava zastran zboljšanja plač za državne uslužbence stopi v veljavo takrat, ko se objavi. Vlada potrebuje namreč nekaj milijonov goldinarjev, da plačo djanski zboljša. Manjšina proračunskega odseka je pa predlagala, naj se vsaj s 1. januarjem 1899 uveljavi to zboljšanje. Poročevalec dr. Pietak se je tem zahtevam ustavljaj, češ, da mora vendar vlada vedeti, kje bo denar vzela za zboljšanje. Prišlo je slednjič do glasovanja po imenih. Sprejel se je predlog manjšine s 150 glasovi proti 147. Nekateri poslanci izmed katoliške stranke: Zallinger, Kern in Keil so glasovali z levičarji, mnogoteri izmed »kršč. slov. narodne zveze« so se pa odtegnili glasovanju. Po tem sklepu bi se zboljšanje sicer imelo pričeti s 1. jan. 1899. Bati se je pa, kakor je piscu teh vrstic rekel dr. Pietak, da se bo vsled te zmage levičarjev stvar še bolj zavlekla. Gospodska zbornica namreč ne bo hotela pritrditi obroku 1. jan. 1899, stvar pride nazaj v poslansko zbornico in Bog zna, kedaj se bo o njej zopet obravnavalo. Sprejel se je brez ugovora predlog katol. poslanca Zallingerja, da se ima vsem državnim uslužbencem dati priložnost, da vsako nedeljo in praznik morejo spolnovati svoje verske dolžnosti.

Ob sklepu seje ob 8. uri zvečer (seja se je začela ob 10. uri predpoldne) je imel Stojalovski mnogo vprašanj na predsednika, ta mu je pa vzel besedo. Schönerer je predlagal, naj se seja obhaja v sredo 21. dec. ter ugovarjal temu, da bi vlada na podlagi § 14 napravila začasno pogodbo z Ogrsko in uveljavila začasni proračun za l. 1899. Schönererjev predlog je pa ostal v manjšini. Predsednik je želel poslancem veselo novo leto ter obljubil, da hoče pismenim potom naznaniti prihodnjo sejo.

Deželni zbor štajarski.

V Gradcu, 28. decembra.

Pred sejo deželnega zbora je bila v stolnici sv. maša, katere se je le malo poslancev vdeleževalo. Izmed liberalne stranke so bili navzoči — razun nekaterih deželnih odbornikov — le trije. Ob 11. uri je otvoril deželni glavar sejo, omenjal cesarskega jubileja, nadalje da cesar radi žalostnega dogodka v cesarski rodbini ni mogel vsprejeti našega deželnega odbora, ki mu je hotel častitati, ter predstavil novega cesarskega namestnika.

jake je poslal ob morje, ker se je razneslo da se približuje francosko brodovje. Sploh pa se Hijephova tako ne more držati kot cesar anamski. Njegova zvezda, ki se še nikdar ni svitlo žarela, bode v kratkem zatnila. Neumnost bi torej bila, da bi se kdo za njega žrtvoval. Sami se torej hočemo rešiti. Jaz grem k cesarju in ga poprosim, da tebe, tvojo mater in druge kristijane, ki niso hoteli darovati mrtvemu cesarju pomilosti ter vas prežene v prognanstvo. Potem pridem še pred večerom po vas. Nekaj dobrih čolnov mora biti pripravljenih. Tudi tuje misijonarje še lahko opozorimo na nevarnost. Predno bode polna luna na nebu, smo že lahko vsi v varnem zavetju«.

Franc nekaj časa tiho premišljuje. Potem pravi: »Če se nesreča res ne da več odvrniti, potem nas res nobena dolžnost več ne veže in mi lahko skrbimo za svojo rešitev. Pa poskus pa le moramo napraviti. Saj se lahko črnoprarniki v severnem in vzhodnem stolpu stražijo od zanesljivih vojakov, pri Vodnih vratih pa se nastavi zvest poveljnik! O ko bi bil že odrasčen in prost, rešil bi cesarja in kristijane, ali bi pa za nje umrl!«

Starček se čudi Tuanu, kateremu se iz obraza bereta srčnost in odločnost. »Da, da, ko bi imel cesar same tako zveste slu-

Ta je prebral cesarsko pismo, v katerem se presvitli cesar srečno zahvaljuje za čestitko ter pričakuje, da bo deželni zbor delal na blagor štajarske vojvodine. Cesarski namestnik je povzel besedo, v kateri je prisrčno pozdravil deželni zbor, obljubil, da se hoče ne le samo iz uradnih dopisov poučiti o potrebah prebivalcev, temveč da hoče sam priti v dotiko z ljudstvom ter je obljubil svojo pomoč na blagor naše kronovine. V obče je nagovor cesarskega namestnika napravil dober utis na celo zbornico. Med došlimi predlogami deželnega odbora je najvažnejša ona, da se naj dovolj pobiranje deželnih doklad za prvo polovico l. 1899.

Izvolila sta se 2 zapisnikarja (oba liberalca) in 4 overovatelji: Hackelberg, Kern, Moscon in Žičkar, prebralo se je nekaj interpelacij, ter napovedala prihodnja seja za četrtek ob 10. uri. Ta seja bo tudi zadnja v tem letu. Skoraj gotovo se bo deželni zbor sklical še le meseca majnika k daljšemu zborovanju. Lovsko postavo, kakor jo je lani sklenil deželni zbor, je potrdil presvitli cesar. O tej postavi spregovorimo v eni prihodnjih številkih obširneje.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Budgetni in nagodbeni provizorij uveljavita se te dni s posebnimi cesarskimi naredbami, jednako kakor se je zgodilo minulo leto. Posebna naredba določevala bo, da sme vlada za dobo šestih mesecev pobirati dosedanje davščine in s temi dohodki pokriti redne stroške. Nadalje se objavi te dni cesarjevo lastnoročno pismo na oba ministerska predsednika, s katerim se za pol leta določa dosedanja kvota, ter nagodbeni provizorij za isto dobo. Lani je bila naredba o provizoriju objavljena za jednako dobo, med tem ko sta bili ostali naredbi uveljavljeni za celo leto.

Koroško. Koroški državni poslanec dr. Steinwender je izstopil iz nemške ljudske stranke. Njemu ne ugaja, da nemški narodnjaki v Gradcu hočejo vedno odločevati o postopanju stranke v avstrijski politiki, vsled česar stranka nima proste roke na vse kraje. Kakor hitro se ne zloga z graškimi kričači, nankrat se kriči o izdajalstvu. Dr. Steinwender se gabi vedno kričanje, on je trezen mož in bi rad tudi delal. Na zadnjem shodu v Beljaku so ga nekateri nemški radikalni nacionalci

žabnike, kakor si ti! Pa kje bi naj dobil zvestih in zanesljivih poveljnikov, o katerih govoriš?

»Jaz poznam tri in ti so: Tu, Negobin in Minam. Vsi trije so kristijani; kristijani pa ne smejo nikdar biti izdajice!«

»Negobin in Minam so kristijani! In bili so tako pogosto in tako dolgo pri Tidiku, pa vendar niso temu največjemu sovražniku kristijanov nič žalega storili! Zdaj sem prepričan, da bi že iz samih političnih ozirrov naš cesar moral krščansko vero ne le trpeti, temveč jo celo povspeševati. Jaz grem zdaj takoj k cesarju in hočem Hiephovo pripraviti, da stori nagle in odločne korake zoper zaroto. Kmalo boš zopet slišal o meni.«

Filin je pregovoril jetničarja, da je pustil Tuana z Lujem v sobi, v kateri so se dosedaj pogovarjali, da še celo Tuanova mati je smela priti iz ječe in ostati z dečkoma. Srečni in veseli so bili ti trenotki za nje! Franc pripoveduje o spreobrnjenem roparju, ki je pripravljen sprejeti krščansko vero, in vsi se čudijo in veselijo nad čudapolnimi poti božje milosti. O zaroti Franc ni hotel ničesar povedati, da bi svoje matere ne vznemiril. Lu pa je pripovedoval, kako dober je nov cesar in kako se od njega rad da (Nadaljevanje v prilogi.)

hudo napadali, in dr. Steinwender je izjavil: »Rajši sem Slovenec ali pa socijalni demokrat, nego nemški radikalec.« Vsled tega ga sedaj nemški listi hudo napadajo. Danes ima dr. Steinwender v Beljaku zopet shod, in ako mu volilci ne izrečejo sijajnega zaupanja, odločil bo tudi državnozborski mandat.

Solnograško. Solnograški katoliki so imeli katoliški shod. Razpravljalo se je o delavskem, kmetskem in obrtnem prašanju glede poslov. Kakor se vidi je bil to nekak shod delavskih stanov. Udeležba je bila velika. Zastopani so bili vsi stanovi, ki so se v krščanski ljubezni živahno udeleževali razpravljanj.

Česko. Nemški poslanci niso hoteli vstopiti v deželni zbor. Dne 27. decembra bi moralo biti posvetovanje vseh nemških čeških poslancev, ali vstopijo v deželno hišo ali ne. Toda nemški radikali se že prej na svojo roko izdali izjavo, da ne pridejo v deželni zbor. Zato so se dne 27. decembra posvetovali o vstopu le liberalci in krščanski socijalisti. Tem sicer ni bilo za izstop, a vsled strahu pred radikali so tudi izjavili, da ne vstopijo v deželni zbor, ker je Nemštvo na Českem vsled nepreklicanih jezikovnih naredb še vedno v nevarnosti. Češki poslanci so potemtakem zborovali sami in vse je slo gladko.

Goriško. Kakor znano, slovenski poslanci niso hoteli več prihajati v deželni zbor, kajti vlada ni nikdar upoštevala in podpirala njih zahtev. Sedaj pa so Slovenci prišli zopet v zbornico. Gotovo se jim je dalo od vladne strani zagotovilo, da ne bodo zaman hodili v deželno zbornico. Zadnji čas je že res, da se začne vlada bolj opirati na Slovence. Slovenci so Avstriji zvesti, Italijani pa preradi škilijo čez mejo.

Hrvatsko. Poslanec David Starčević, kateri je bil dosedaj v zjedineni opoziciji, je prestopil k »čisti« stranki prava, kateri predseduje žid dr. Frank. Povod temu prestopu je dal neki predlog jednega opozicionalnega poslanca, v katerem je David Starčević zasledil potrjenje sedanje hrvatske nagodbe z Ogrsko. Pri Hrvatih so malenkosti velikega pomena v političnem položaju, a navadno le v škodo hrvatskega naroda.

Ogrska. V državnem zboru še zmeraj nimajo predsednika. Predseduje še vedno starostni predsednik Madarasz. Govori se sedaj večinoma o praznih rečeh. Rok za volitev novega predsednika še ni določen. Ker ogrski poslanci nimajo resnega dela, zaradi tega se med seboj psujejo in razžaljujejo, da se vsaj nekaj o njih govori. Za razžaljenja pa si napovedujejo dvoboje. Zadnje dni se je govorilo o deveterih dvobojih.

Vnanje države.

Nemško. Nemčija je začela brez vsakega vzroka izganjati tuje podanike iz nemške države. Avstrija se je temu krepko ustavila in Thun je zapretil, kakor znano, da bo ravno tako storil z nemškimi podaniki v naši državi. Tudi Rusija je zagrozila, da nanežene vse nemške podanike brez usmiljenja čez mejo, ako Nemčija ne ustavi hitro neopravičenega izganjanja. Nemčija se je ustrašila odločnih besed ter res ustavila izganjanje. Proti nemški oholosti je treba odločnosti, in Nemcem upade pogum.

Rusija. God ruskega carja je bil 18. dec. V političnih krogih obuja pozornost dejstvo, da je šel naš cesar v ruski uniformi, z ruskimi redi na prsih, k poslaniku Kapnistu čestitat, kar se doslej še ni zgodilo, in to isti dan, ko je bil avstrijski poslanik v Berlinu v posebni avdijenci pri ruskem carju! Car Nikolaj se je našemu cesarju v presrečni čestitki zahvalil.

Gospodarske stvari.

Kmetijska zadruga v Horjulu na Kranjskem.

(Konec.)

Da je zadruga že v prvem letu svojega obstanka blagonsno delovala, najjasneje priča ugodno letno poročilo, iz katerega naj posameznosti navedem. Denarni promet od 1. aprila do 31. decembra 1897 je znašal 65.728 fl. 19 kr. Nakupili so različnega blaga in sicer fižola 68.820 kg. za 6303 fl. 80 kr., drv 100 sežnjev za 480 fl., pšenice 5000 kg. za 600 fl. 4 kr. otrobov 50.000 kg. za 2450 fl., moke 10.000 kg. za 1752 fl. 40 kr., železa 30.000 kg. za 3279 fl. 39 kr., specerijskega blaga za 1523 fl. 29 kr., manufakturnega blaga za 3531 fl., galanterijskega za 911 fl. 24 kr., koruze 40.500 kg. za 2550 fl., vina 32.800 lit. za 5912 fl. 64 kr., ovsu 1709 kg. za 91 fl. 49 kr., kmetijskega orodja domačega izdelka za 373 fl. 69 kr., prašicev in mesa za 2022 fl. 3 kr. Od tega so prodali do konca leta 1897 fižola 68.790 kg. za 6445 fl. 25 kr., pšenice za 540 fl. 78 kr., otrobov 38.000 kg. za 1560 fl., moke za 1720 fl. 75 kr., železa 20.000 kg. za 2390 fl. 63 kr., specerijskega blaga za 1246 fl. 76 kr., razne drobnine za 100 fl., manufakturnega blaga za 2055 fl. 12 kr., vina 17.780 lit. za 2685 fl. 20 kr., koruze 30.000 kg. za 1420 fl. 90 kr. in drv za 400 fl.

Skupni dobiček znaša za prvo leto 3238 gld. 56 kr. in se tako-le razdeli: pristopnina 230 gld., dobiček pri blagu 2922 gld. 56 kr., dar kranjske hranilnice 50 gld. in nepovrnjeno na železnici 36 gld. Od tega dobička se je plačala nagrada 324 gld., obresti od posojila 145 gld. 22 kr., užitninski davek 335 gld. 56 kr., voznina, dnina, pisarna itd. 1641 gld. 89 kr., obresti in dividenda deležev 104 gld., tako da znaša čisti končni dobiček 687 gld. 89 kr.

To je gotovo lep gmoten uspeh za začetek. Ker ima zadruga svojo lastno hišo, katere vrednost z inventarjem vred presega 4000 gld., je tako sedaj popolnoma samosvoja in ji je nadaljni napredek s tem zagotovljen. Kar so udje pridelali, so takoj spravili v denar: prodali so pridelke zadrugi, katera jih jim je dosti bolje plačala, nego prekupci in sicer ali v denarju takoj, ali pa jim je dala drugo jim potrebno biago v zameno. Zadruga pa je počakala ugodnega časa, da so bile cene dosti visoke, potem pa je pridelke na veliko prodala, n. pr. cele vagone fižola.

Blaga je zadruga naročila naravnost iz tovarnen in od prvih posestnikov, tako da je napravila dvojen dobiček pri tem. Če trgovec kupi od tovarne, ostane njemu dobiček dražje razprodaje. Ljudje pa morajo blago dražje plačevati. Ta dobiček pa je odpadel tu na zadrugo; na vsakega uda nekaj. Udje pa so vsled tega za 10—20 odstotkov ceneje dobivali blago pri zadrugi nego pri trgovcu. Vsak ud ima svoj delež; ta se mu tudi obrestuje in od čistega dobička se dobi svojo dividendo.

Iz tega je jasno, koliko je koristila zadruga Horjulčanom. Že prvo leto, in koliko koristi lahko našim ljudem sploh, kjer si ga bodo ustanovili. V Horjulu se je veliko žganja popilo, dokler se ni ustanovila zadruga, ki toče po ceni pristno vino. Sedaj ljudje zmerno uživajo vino, žganje pa opuščajo. V prvem letu delovanja zadruga se je dac na žganje v Horjulu za 3000 gld. znižal, kar je gotovo vesela prikazen. Če kmet kaj ima, ne more prodati, ali pa mora prodati pod vrednostjo za najnižjo ceno, ako hoče sploh kaj denarja dobiti. In dostikrat mora čakati, da se mu blago še pokvari. V tem oziru so kmetu najboljša pomoč: zadruga. Pri njej lahko udje hitro spravijo v denar svoje pridelke in dobiček, ki ga sicer vtaknejo v žep obilni oderuški židovski prekupci in barantači, ostane zadrugi, to je njenim udom. Zadruga torej drago prodaja pridelke udov in jim dosti